

شورای سیاست گذاری حوزه های علمیه خاوران

مرکز مدیریت حوزه علمیه فاطمیه

معاونت پژوهش

تحقیق درسی سطح سه (کارشناسی ارشد)

عنوان:

علل کم رنگ شدن حیا و راهکارهای تقویت آن از نظر اخلاقی

استاد مربوطه:

سرکار خانم صادق

نگارنده:

راضیه سعیدپور

سال تدوین

۱۳۹۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

حیا، انگیزه‌ای برای رعایت احکام اخلاقی است. حیا، عاملی برای ممانعت از اعمال سوء و حتی بیش‌تر از آن عاملی است برای جلوگیری از موقعیت‌هایی که در آن فرصتی برای ارتکاب به گناه به وجود می‌آید. حیا به دلیل آن که نشان‌دهنده بیداری فطرت و وجدان است، هم زنده بودن عقل و خرد را می‌رساند، هم احساس حضور یک ناظر محترم در هر لحظه و صحنه را فراهم می‌کند و هم ایمان و اعتقاد به خدا و علم و مؤاخذه و کیفر او را فراهم می‌کند و یکی از قوی‌ترین عوامل جلوگیری از گناه است. آنچه باعث کم‌رنگ شدن این انگیزه می‌شود نداشتن ایمان، نداشتن تقوا، جهل و تکرار گناه می‌باشد و از آن‌جا که شناخت انواع حیا و رعایت آن باعث تقویت این انگیزه می‌شود پس حیا در دیدار، حیا در گفتار، شنیدار، کردار و پوشش باعث تقویت حیا می‌شوند. با کم‌رنگ شدن حیا، زندگی چه در خصوص فردی و چه در حوزه اجتماعی از روند صحیح طبیعی خود بیرون می‌رود و دچار مشکلاتی می‌شود پس با از بین رفتن عوامل تحریک‌زایی مانند: رعایت نکات اخلاقی در نگاه، سخن گفتن، راه رفتن و لمس و هم‌چنین ایجاد زمینه‌های ازدواج می‌توان به یک زندگی طبیعی و خوب و اسلامی ادامه داد.

کلیدواژه‌ها: حیا، عفت، شرم، خلوت.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

مقدمه..... ۱

فصل نخست: کلیات

گفتار اول: طرح تحقیق

الف- تبیین موضوع

ب- اهمیت و ضرورت تحقیق

ج- پیشینه تحقیق

د- سؤالات تحقیق

هـ- فرضی تحقیق

و- پیش فرض های تحقیق

ز- روش تحقیق

ح- موانع و مشکلات

گفتار دوم: مفهوم شناسی حلی و مفاهیم مرتبط با آن

حلی

عفت

شرم

خلوت

فصل دوم: عوامل بی حیایی و تقویت آن

گفتار اول: علل کم رنگ شدن حلی

الف- نداشتن ایمان

ب- نداشتن تقوا

ج- جهل

د- تکرار گناه

.....۱۵	گفتار دوم: راهکارهای تقویت حلی
.....۱۵	الف- حلی در دینار
.....۱۶	ب- حلی در گفتار
.....۱۷	ج- حلی در شریکار
.....۱۸	د- حلی در کردار
.....۱۹	ه- حلی در پوشش

فصل سوم: آثار کم رنگ شدن حلی در زندگی انسان

.....۲۳	گفتار اول: آثار بی حلیی در زندگی فردی
.....۲۱	گفتار دوم: آثار بی حلیی در زندگی اجتماعی

فصل چهارم: راهکارهای کاهش بی حلیی

.....۲۶	گفتار اول: از بین بردن عوامل تحرک زا
.....۲۶	الف- نگاه
.....۲۶	ب- سخن گفتن
.....۲۷	ج- راه رفتن
.....۲۸	د- لمس
.....۲۹	گفتار دوم: ایجاد زمینه های ازدواج
.....۳۲	نتیجه گیری
.....۳۳	پیشنهادات
.....۳۳	فهرست منابع

جوامع مسلمانان، تعدد زوجات را برای شرایط خاص و ویژه تشریع کرده است. این حکم همراه با شرایط خاص و محدودیت هایی است که اجازه سوء استفاده از این حکم را به هیچ مردی نمیدهد. هم چنین خداوند، ازدواج موقت را برای موقعیت های اضطراری تجویز کرده است که این ازدواج نیز شرایط خاص خود را دارد و نباید مورد سوء استفاده و تنوع طلبی قرار گیرد.

البته هرچند ازدواج یکی از راهکارهای مهم در حفظ پاک دامن و عفاف افراد جامعه محسوب میشود، اما گاهی به دلایل گوناگون، زمینه ازدواج برای برخی از افراد فراهم نیست. عامل مهم دیگری که میتواند در تقویت پاکی و عفاف افراد بسیار مؤثر باشد، انجام عبادات دینی از جمله روزه است. خداوند در قرآن، مهم ترین فلسفه روزه را ایجاد و تقویت روحیه تقوا و خود نگهداری بیان میفرماید. در واقع روزه، ایجاد کننده ی اراده ی استوار و مقاوم در برابر گناهان و امیال درونی است که مانند سپری از انسان محافظت میکند.^۱

و از دیگر مواردی که میتوان به آن اشاره کرد: امر به معروف و نهی از منکر، حفظ آبروی افراد، بازسازی روانی (امید دادن)، الگودهی مناسب و ... میباشد.

۱ - اعظم، وفایی، همان کتاب، ص ۱۵۱-۱۴۷. نقل به مضمون

نتیجه گیری

یکی از مهم ترین عوامل تنظیم رفتار و زیبا سازی عمل، حیاست. از دیدگاه اسلام، حیا در نظام تربیتی انسان از جایگاه والای برخوردار است. در مباحث مربوط به انسان، اخلاق در درجه نخست اهمیت قرار دارد که خود دربردارنده مجموعه ای از عناصر دیگر است و در این مجموعه، برخی از عوامل امتیاز و برتری ویژه ای نسبت به دیگر عوامل دارند که اصطلاحاً «مکارم اخلاق» نامیده میشوند، از این مجموعه ی مکارم، عنصر یا عامل حیا، در رأس همه قرار دارد.

بی حیایی، اساس و بنیان هر نفاق، و نفاق اصل و ریشه کفر است. صاحب حیا به خود و به کارهای خود، که همه طاعت و بندگی خداست مشغول است و هرگز از یاد خدا غافل نیست و از مردمی که هیچ سودی نسبت به امور معنوی ندارند کناره گیر است و از کارهای غیر الهی مردم سخت متنفر است و اگر وی را به حال خود واگذارند، هیچ رغبتی نسبت به هم نشینی کسی ندارد. هر که صاحب حیا و آزرمت است، دارنده ی همه ی خوبی هاست و هر که از این حقیقت محروم است، صاحب همه ی بدی هاست، هرچند اهل ورع و عبادت باشد.

پیشهادات

از مواردی که در این تحقیق میتوان اشاره کرد و پیشنهاد که داد این میباشد که عوامل تحریک را کم کنیم از جمله در روابط با نامحرم مانند نگاه، سخن گفتن، راه رفتن، لمس کردن و پوشش. و از عوامل مهم دیگر این است که زمینه ازدواج را بیشتر فراهم کنیم و بدانیم که پوشش عامل بسیار مهمی در حفظ حیا و کنترل روابط است.

فهرست منابع

* قرآن

* نهج البلاغه

منابع عربی:

۱. ابن منظور، محمد عبدالوهاب، لسان العرب، بیروت: دارالاحیاء التراث العربی، ۱۴۲۸هـ-۲۰۰۷م.

۲. الطریحی، فخرالدین، مجمع البحرین، تهران: مکتب نشر الثقافه

منابع فارسی:

۱. اسحاقی، حسین، اخلاق بهشتیان، قم: خادم الرضا علیه السلام، ۱۳۹۰.

۲. اصفهانی، راغب، مفردات الفاظ قرآن کریم، قم: طلیعه ی نور، ۱۴۲۶.

۳. اکبری، محمود، برای ریحانه، قم: اعتصام، ۱۳۷۷.

۴. بانکی پورفرد، امیرحسین، حیا، اصفهان: حدیث راه عشق، ۱۳۹۴.

۵. بهشتی، محمد، فرهنگ حیا، تهران: بی تا، ۱۳۷۸.

۶. پسندیده، عباس، غنچه های شرم، قم: نشر دارالحديث، ۱۳۸۶.

۷. _____، فرهنگ حیا، قم: نشر دارالحديث، ۱۳۸۶.

۸. ثابت، حافظ، تربیت جنسی در اسلام، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۸۵.
۹. دهخدا، علی اکبر، فرهنگ دهخدا، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۴۱.
۱۰. عمید، حسن، فرهنگ عمید، تهران: جاویدان، ۱۳۵۰.
۱۱. مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، مؤسسه الوفاء، ۱۳۶۱.
۱۲. معلوف، لوئیس، النجمد، محمد بندرریگی، تهران: ایران، ۱۳۸۴.
۱۳. معین، محمد، فرهنگ معین، تهران: ثامن، ۱۳۸۶.
۱۴. نراقی، مهدی، گزیده اخلاق اسلامی، تهران: انتشارات حکمت، بی تا.
۱۵. وفایی، اعظم، صدف عفاف، تهران: کانون اندیشه جهان، ۱۳۹۰.
۱۶. هدایتی، محمد علی، احیا حیات، قم: کوثر قدیر، ۱۳۸۲.

نشریه:

۱. مرکز پژوهش های صدا و سیما، مروارید عفاف، تهران: مرکز پژوهش های صدا و سیما،

۱۳۸۶.

سایت:

۱. نورمکس ۱۳۹۴/۲/۲۰